

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 30ής Νοεμβρίου 2005 *

Στην υπόθεση T-250/02,

Autosalone Ispra Snc, με έδρα την Ispra (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τον B. Casu, δικηγόρο,

ενάγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, εκπροσωπούμενης από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία εκπροσωπείται από τον E. de March, επικουρούμενο από τον A. Dal Ferro, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση με σκοπό να διαπιστωθεί η εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, κατά την έννοια του άρθρου 188, δεύτερο εδάφιο, ΕΑ, για τις ζημιές που προκλήθηκαν λόγω της υπερχειλίσεως υπονόμου και, κατά συνέπεια, να υποχρεωθεί η εν λόγω Κοινότητα να αποκαταστήσει τις ζημιές αυτές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Pirrung, πρόεδρο, A. W. H. Meij και I. Pelikánová, δικαστές,
γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου
συζητήσεως της 26ης Οκτωβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

- 1 Το άρθρο 151 ΕΑ ορίζει:

«Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί των διαφορών αποζημιώσεως που προβλέπονται
στο άρθρο 188, δεύτερη παράγραφος [ΕΑ].»

2 Το άρθρο 188, δεύτερο εδάφιο, ΕΑ προβλέπει:

«Στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Κοινότητα υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν όργανα ή υπάλληλοί της κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους.»

3 Το άρθρο 1 της συμφωνίας μεταξύ της Ιταλικής Δημοκρατίας και της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας για την ίδρυση κοινού κέντρου πυρηνικών ερευνών γενικών αρμοδιοτήτων (στο εξής: Κέντρο), που συνάφθηκε στη Ρώμη στις 22 Ιουλίου 1959 (στο εξής: Συμφωνία ΚΚΕρ), η οποία τέθηκε σε ισχύ στην Ιταλία με τον νόμο 906, της 1ης Αυγούστου 1960 (*GURI* αριθ. 212, της 31ης Αυγούστου 1960, σ. 3330), θεσπίζει:

«Η Ιταλική Κυβέρνηση θέτει στη διάθεση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας το κέντρο πυρηνικών ερευνών της Ispra, καθώς και το οικοπέδο σχεδόν 160 εκταρίων επί του οποίου έχει ανεγερθεί, για διάρκεια 99 ετών από της ενάρξεως ισχύος της παρούσας συμφωνίας, και έναντι συμβολικού ετησίου μισθώματος 1 (μιας) λογιστικής μονάδας της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Συμφωνίας (ΕΝΣ).»

4 Το άρθρο 1 του παραρτήματος ΣΤ της Συμφωνίας ΚΚΕρ ορίζει:

«1. Το απαραβίαστο, η απαλλαγή από έρευνα, επίταξη, κατάσχεση ή απαλλοτρίωση, καθώς και η ασυλία από κάθε καταναγκαστικό διοικητικό ή δικαστικό μέτρο χωρίς άδεια του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τυγχάνουν εφαρμογής στο Κέντρο [...]».

5 Το άρθρο 3 του παραρτήματος ΣΤ της Συμφωνίας ΚΚΕρ θεσπίζει:

«1. Οι αρμόδιες ιταλικές αρχές κάνουν χρήση, τη αιτήσει της Επιτροπής, των αντιστοίχων εξουσιών τους προκειμένου να διασφαλίζουν στο Κέντρο την παροχή όλων των απαραίτητων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Σε περίπτωση διακοπής της παροχής κάποιας από τις προαναφερθείσες υπηρεσίες, οι ιταλικές αρχές προβαίνουν σε κάθε δυνατή ενέργεια για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του Κέντρου, προκειμένου να μη θιγεί η λειτουργία του.

2. Όταν οι υπηρεσίες παρέχονται από τις ιταλικές αρχές ή από οργανισμούς που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους, το Κέντρο απολαύει ειδικών τιμών [...]. Σε περίπτωση που οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται από ιδιωτικές εταιρίες ή οργανισμούς, οι ιταλικές αρχές παρέχουν διευκολύνσεις ώστε οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες προσφέρονται οι εν λόγω υπηρεσίες να είναι οι πλέον ευνοϊκές.

3. Η Επιτροπή θεσπίζει όλες τις απαραίτητες διατάξεις ώστε οι ενδιαφερόμενοι ειδικευμένοι εκπρόσωποι των υπηρεσιών δημόσιας ωφέλειας, προσηκόντως εξουσιοδοτημένοι από την Επιτροπή, μπορούν να επιθεωρούν, επιδιορθώνουν και προβαίνουν σε συντήρηση των συναφών εγκαταστάσεων εντός του Κέντρου.»

6 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΣΤ της Συμφωνίας ΚΚΕρ θεσπίζει μεταξύ άλλων:

«Η Κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει [...] πληροφορίες για τα μέτρα και τις διατάξεις που λαμβάνει το Κέντρο σε θέματα ασφάλειας και προστασίας της δημόσιας υγείας, όσον αφορά την πρόληψη πυρκαγιών και κινδύνων που προέρχονται από τις ιοντίζουσες ακτινοβολίες.»

- 7 Το άρθρο 9, παράγραφος 3, της αποφάσεως 96/282/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 10ης Απριλίου 1996, περί αναδιοργάνωσης του Κοινού Κέντρου Ερευνών (ΕΕ L 107, σ. 12), ορίζει:

«Ο γενικός διευθυντής [του Κέντρου], εξ ονόματος της Επιτροπής, λαμβάνει όλα τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την ασφάλεια προσώπων και εγκαταστάσεων των οποίων έχει την ευθύνη.»

Ιστορικό της διαφοράς

- 8 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ιδιοκτησία της ενάγουσας βρίσκεται στο έδαφος της Κοινότητας της Ισπρα και γειτνιάζει με υπόνομο ο οποίος αποτελείται, στο σημείο αυτό, από δύο αγωγούς αποχετεύσεως διαμέτρου 80 cm, οι οποίοι είναι υπόγειοι κάτω από δημόσια οδό (στο εξής: πρώτο τμήμα του υπονόμου).
- 9 Ο υπόνομος αυτός, ο οποίος περνά δίπλα από την ιδιοκτησία της ενάγουσας, συνεχίζει κάτω από οικόπεδο που ανήκει στους Ferrovie dello Stato (ιταλικοί σιδηρόδρομοι). Το τμήμα αυτό του υπονόμου (στο εξής: δεύτερο τμήμα του υπονόμου) αποτελείται από υπόγεια κοίλη σήραγγα εντός της οποίας ρίπτονται τα ύδατα του πρώτου τμήματος, όπως προκύπτει από γραφική απεικόνιση του καθέτου τμήματος του υπονόμου (στο εξής: γραφική απεικόνιση), που προσκομίστηκε από την ενάγουσα ως παράρτημα στο δικόγραφο της αγωγής, και η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε ότι αποδίδει σχηματικώς την πραγματικότητα. Από τη γραφική απεικόνιση προκύπτει επίσης ότι το εν λόγω δεύτερο τμήμα διαχωρίζεται από τη δημόσια οδό, κάτω από την οποία βρίσκεται το πρώτο τμήμα, με μια εσχάρα.
- 10 Από τη γραφική απεικόνιση προκύπτει επίσης ότι, μετά το δεύτερο τμήμα, ο υπόνομος συνεχίζει στο οικόπεδο που τέθηκε στη διάθεση της ΕΑ δυνάμει του άρθρου 1 της Συμφωνίας ΚΚΕρ (στο εξής: τρίτο τμήμα του υπονόμου) και το οποίο αποτελείται, στο οικόπεδο αυτό, από αγωγό αποχετεύσεως διαμέτρου 100 cm.

- 11 Η γραφική απεικόνιση δείχνει επίσης ότι το οικοπέδο που τέθηκε στη διάθεση του Κέντρου παρουσιάζει ελαφρά κλίση προς το οικοπέδο των Ferronie dello Stato, επί του οποίου βρίσκεται το δεύτερο τμήμα του υπονόμου. Τούτο προκύπτει επίσης από τα πλευρικά ύψη που περιλαμβάνονται σε τοπογραφικό σχέδιο, το οποίο προσκομίσθηκε από την Επιτροπή και την ενάγουσα ως παράρτημα στα υπομνήματά τους.
- 12 Ωστόσο, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι η διαμόρφωση του εδάφους δεν επηρεάζει τη γενική κλίση του υπονόμου εφόσον είναι τοποθετημένος υπογείως. Επισήμανε επίσης ότι τα ύδατα του υπονόμου κυλούν από το πρώτο τμήμα προς το δεύτερο και από το δεύτερο προς το τρίτο. Η ίδια η ενάγουσα επιβεβαίωσε τον ισχυρισμό αυτό υποστηρίζοντας ρητώς, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, σύμφωνα με την άποψή της, το τρίτο τμήμα του υπονόμου δεν είχε επαρκή χωρητικότητα για να απορροφήσει το σύνολο των υδάτων του δευτέρου τμήματος. Κατά συνέπεια, συνομολογείται μεταξύ των διαδίκων ότι το πρώτο τμήμα βρίσκεται πριν από το δεύτερο το οποίο βρίσκεται πριν από το τρίτο.
- 13 Συνομολογείται επίσης μεταξύ των διαδίκων ότι, μέχρι το 1990, έτος κατά το οποίο οι τεχνικές υπηρεσίες του Κέντρου πραγματοποίησαν εργασίες επί του τρίτου τμήματος του υπονόμου, το εν λόγω τμήμα αποτελούνταν, στο εμπρόσθιο μέρος, από ανοικτό αγωγό (στο εξής: πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου) και, στο οπίσθιο μέρος, από κλειστό αγωγό διαμέτρου 100 εκατοστών (στο εξής: δεύτερο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου). Κατά τη διάρκεια των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν το 1990, ο ανοικτός αγωγός του πρώτου μέρους του τρίτου τμήματος αντικαταστάθηκε με κλειστό αγωγό διαμέτρου 100 cm. Κατά συνέπεια, μετά τις εν λόγω εργασίες, το τρίτο τμήμα του υπονόμου αποτελείται, στο σύνολό του, από κλειστό αγωγό διαμέτρου 100 cm.
- 14 Ο επίμαχος υπόνομος δέχεται μέρος των λυμάτων που προέρχονται από τις αποχετεύσεις της πόλεως της Ισραά και του οικοπέδου όπου βρίσκεται το Κέντρο.

- 15 Τον Ιούλιο του 1992, η πόλη της Ispra επλήγη από βίαιη καταιγίδα η οποία προκάλεσε πολλές πλημμύρες, μεταξύ των οποίων και την πλημμύρα στην ιδιοκτησία της ενάγουσας.
- 16 Το 1992, η κοινότητα της Ispra τροποποίησε το σύστημα αποστραγγίσεως στην περιφέρειά της. Κατά συνέπεια, από την επιστολή της 7ης Οκτωβρίου 1992, που απηύθυνε ο δήμαρχος της Ispra στην υπηρεσία υποδομών του Κέντρου, προκύπτει ότι οι δημοτικές αρχές της Ispra αποφάσισαν να ρίψουν ένα μέρος των προερχομένων από το δημοτικό έδαφος λυμάτων στον επίμαχο υπόνομο. Για να πραγματοποιηθούν οι εργασίες επί του οικοπέδου όπου βρίσκεται το Κέντρο, η κοινότητα της Ispra ζήτησε από την εν λόγω υπηρεσία να θέσει στη διάθεσή της εκσκαφέα και χειριστή. Στην ίδια αυτή επιστολή, ο δήμαρχος της Ispra διευκρίνισε ότι η εν λόγω ενέργεια ήταν ανεξάρτητη πρωτοβουλία των δημοτικών αρχών, που έφεραν και όλη την ευθύνη.
- 17 Στις 3 Μαΐου 2002, η πόλη της Ispra επλήγη από βίαιη καταιγίδα με καταρρακτώδεις βροχές και οι εγκαταστάσεις της ενάγουσας πλημμύρισαν κατόπιν υπερχειλίσεως του υπονόμου. Αυθημερόν, οι χωροφύλακες της Angea, πολλοί υπάλληλοι των τεχνικών υπηρεσιών της κοινότητας της Ispra και οι υπάλληλοι του Κέντρου, μεταξύ των οποίων και ο διευθυντής του, μετέβησαν στην τοποθεσία και διαπίστωσαν την έκταση της πλημμύρας καθώς και τις ορατές ζημιές που προκάλεσε.
- 18 Με το από 19 Μαΐου 2002 έγγραφο, η ενάγουσα κάλεσε τις δημοτικές αρχές της Ispra, τους Ferrovie dello Stato και την Επιτροπή να πραγματοποιήσουν αυτοψία και/ή πραγματογνωμοσύνη με σκοπό να καθορισθούν, εξωδίκως, οι αιτίες της πλημμύρας της 3ης Μαΐου 2002 και να αποδοθούν οι συνακόλουθες ευθύνες. Απαντώντας στο εν λόγω έγγραφο, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής απηύθυνε στον δικηγόρο της ενάγουσας το από 17 Ιουνίου 2002 έγγραφο, με το οποίο τον πληροφορούσε ότι η Επιτροπή αμφισβητούσε την ευθύνη της Κοινότητας και ηρνείτο κάθε εξακρίβωση στο οικόπεδο του Κέντρου.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 19 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 20 Αυγούστου 2002, η ενάγουσα άσκησε την υπό κρίση αγωγή.
- 20 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, έθεσε εγγράφως ορισμένα ερωτήματα στους διαδίκους και τους κάλεσε να δώσουν τις απαντήσεις τους πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Οι διάδικοι απάντησαν στα εν λόγω ερωτήματα εμπροθέσμως.
- 21 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που υπέβαλε το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 26ης Οκτωβρίου 2004.
- 22 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει κάθε έγγραφο βάσει του οποίου μπορεί να προσδιοριστεί η αρχή, τη αιτήσει της οποίας οι τεχνικές υπηρεσίες του Κέντρου πραγματοποίησαν τις εργασίες στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος το 1990. Η Επιτροπή προσκόμισε ορισμένα έγγραφα εμπροθέσμως. Η ενάγουσα, κληθείσα από το Πρωτοδικείο να υποβάλει ενδεχομένως τις παρατηρήσεις της επί των προσκομισθέντων από την Επιτροπή εγγράφων, κατέθεσε τις παρατηρήσεις της εμπροθέσμως.
- 23 Η προφορική διαδικασία έληξε στις 19 Απριλίου 2005.

24 Η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να διαπιστώσει την αποκλειστική και/ή διηρημένη και/ή εις ολόκληρον εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας·
- να υποχρεώσει την ΕΑ να αποκαταστήσει την προκληθείσα και προκληθησόμενη ζημία για ποσόν που θα καθοριστεί κατά τη διάρκεια της δίκης και το οποίο θα είναι εν πάση περιπτώσει δίκαιο·
- να διατάξει τη διεξαγωγή των ακόλουθων αποδεικτικών μέτρων:
  - τη συλλογή πληροφοριών από τον διευθυντή και τους υπαλλήλους του Κέντρου και, ενδεχομένως, από τις ιταλικές αρχές που παρενέβησαν επί τόπου·
  - την απόδειξη με μάρτυρες, με τη ρητή επιφύλαξη να αναφερθούν μεταγενέστερα τα ονόματα των μαρτύρων·
  - αυτοψία και/ή πραγματογνωμοσύνη καθώς και κάθε άλλο αποδεικτικό μέσο κριθεί αναγκαίο για να αποδειχθεί το αληθές των ισχυρισμών της ενάγουσας, περιλαμβανομένων όλων των περιουσιακών ή μη περιουσιακών ζημιών, που υπέστη ή ενδέχεται να υποστεί κατόπιν των επιδίκων πραγματικών περιστατικών·
- να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

25 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει τα αιτήματα της ενάγουσας όσον αφορά τη διεξαγωγή αποδείξεων·
- να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη ή αβάσιμη,
- να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

26 Απαντώντας σε ερώτημα του Πρωτοδικείου, η ενάγουσα ανέφερε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, με το πρώτο αίτημά της, σκοπούσε, στην πραγματικότητα, να ζητήσει από το Πρωτοδικείο να διαπιστώσει τη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης μόνον της Κοινότητας.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

27 Χωρίς να προβάλλει ένσταση απαραδέκτου με χωριστό δικόγραφο, η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτόν της αγωγής, για τον λόγο ότι το δικόγραφο δεν πληροί τις θεσπιζόμενες στο άρθρο 44, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας απαιτήσεις, σύμφωνα με τις οποίες στο δικόγραφο πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναφέρεται το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση.

- 28 Σύμφωνα με την Επιτροπή, από τη νομολογία προκύπτει ότι η μνεία αυτών των στοιχείων πρέπει να είναι αρκούντως σαφής και ακριβής, ώστε να μπορεί ο καθός να προετοιμάσει την άμυνά του και το Πρωτοδικείο να αποφανθεί επί της αγωγής, ενδεχομένως, χωρίς να διαθέτει άλλα στοιχεία. Η νομολογία διευκρινίζει επίσης ότι το παραδεκτό της αγωγής εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικά, αλλά κατά τρόπο συνακόλουθο και κατανοητό, από το ίδιο το δικόγραφο (βλ. διάταξη του Πρωτοδικείου της 21ης Νοεμβρίου 1996, T-53/96, Syndicat des producteurs de viande bovine κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1579, σκέψη 21, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Για να πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, το δικόγραφο με το οποίο ζητείται η αποκατάσταση της ζημίας που ο ενάγων ισχυρίζεται ότι του προκάλεσε ένα κοινοτικό όργανο πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία που επιτρέπουν τον προσδιορισμό της συμπεριφοράς που προσάπτει ο ενάγων στο θεσμικό όργανο, των λόγων για τους οποίους θεωρεί ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς και της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη, καθώς και του χαρακτήρα της εκτάσεως της ζημίας αυτής (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 2000, T-79/96, T-260/97 και T-117/98, Camar και Tico κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2193, σκέψη 181, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 29 Εν προκειμένω, η απαιτούμενη σαφήνεια και ακρίβεια ελλείπουν εντελώς από τα υπομνήματα της ενάγουσας. Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι αδυνατεί να συναγάγει από τα υπομνήματα της ενάγουσας την προσαπτομένη στο Κέντρο συμπεριφορά. Η εν λόγω ανακρίβεια και τα κενά αυτά δεν επιτρέπουν στην Επιτροπή να προετοιμάσει πλήρως την άμυνά της ούτε στο Πρωτοδικείο να αποφανθεί επί των περιστατικών της υποθέσεως.
- 30 Περαιτέρω, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι τα υπομνήματα της ενάγουσας δεν περιλαμβάνουν καμία απόδειξη για το υποστατό των προβαλλομένων ζημιών, ούτε καν προσωρινή εκτίμησή τους.
- 31 Τέλος, η ενάγουσα συνδέει απλώς γενικώς την πλημμύρα του κτηρίου της με υπερχειλίση του εν λόγω υπονόμου χωρίς να δίνει καμία εξήγηση για τη διεξαγωγή του γεγονότος αυτού και χωρίς να προσκομίζει πληροφορίες για τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι η υπερχειλίση άρχισε ακριβώς στο τρίτο τμήμα του υπονόμου.

- 32 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η διεξαγωγή αποδείξεων που ζήτησε η ενάγουσα δεν μπορεί να αμβλύνει την ασάφεια των υπομνημάτων της.
- 33 Κατ' ουσίαν, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι το αντικείμενο της διαφοράς και η συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών επισημάνθηκαν προσηκόντως στα υπομνήματά της και, κατά συνέπεια, η αγωγή πληροί τις τιθέμενες στο άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας προϋποθέσεις. Η ενάγουσα προσθέτει ότι δεν υποχρεούνταν να προσκομίσει τεχνικής φύσεως εξηγήσεις για το γεγονός που υπέστη. Εξάλλου, η ενάγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι η ζητηθείσα από το Πρωτοδικείο διεξαγωγή αποδείξεων θα επιτρέψει τη στοιχειοθέτηση του υποστατού των ισχυρισμών της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 34 Δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, κάθε δικόγραφο πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση.
- 35 Η εν λόγω προϋπόθεση διευκρινίστηκε από τη νομολογία που προέβαλε η Επιτροπή στη σκέψη 28 ανωτέρω.
- 36 Εν προκειμένω, από το δικόγραφο προκύπτει με επαρκή ακρίβεια ότι η ενάγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή, αφενός, ότι της αρνήθηκε την πρόσβαση στο τρίτο τμήμα του υπονόμου προκειμένου να εξακριβώσει την κατάσταση στην οποία βρισκόταν και να στοιχειοθετήσει τις αιτίες της υπερχειλίσεώς του και, αφετέρου, ότι παρέλειψε να πραγματοποιήσει τη συντήρηση και τις εργασίες στο τρίτο τμήμα του υπονόμου προκειμένου να προληφθούν ή να αποφευχθούν οι υπερχειλίσεις.

- 37 Πάντως, όσον αφορά, πρώτον, την άρνηση προσβάσεως στο τρίτο τμήμα του υπονόμου, ελλείπει κάθε ισχυρισμού για την πρόκληση ζημίας και κάθε αιτήσεως για αποκατάσταση της ζημίας σχετικά με την εν λόγω άρνηση, η αιτίαση που αντλείται από την εν λόγω άρνηση εξομοιούται με την αίτηση για διεξαγωγή αποδείξεων σχετικά με την αυτοψία. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της εξετάσεως των ζητηθέντων αποδεικτικών μέτρων, πρέπει να εξετασθεί ο εν λόγω ισχυρισμός (βλ. σκέψεις 99 και 100 κατωτέρω).
- 38 Δεύτερον, όσον αφορά τη φερομένη έλλειψη συντηρήσεως και εργασιών στο τρίτο τμήμα του υπονόμου, η ενάγουσα αναφέρει στο δικόγραφό της ότι η παράλειψη αυτή είναι η αρχική αιτία της πλημμύρας της ιδιοκτησίας της και ζητεί την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν σε διάφορα μέρη του κτηρίου της και σε περιουσιακά της στοιχεία, τα οποία προσδιορίζει συνοπτικώς στο δικόγραφο της αγωγής. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, όσον αφορά την εν λόγω προβαλλομένη ζημία που προκλήθηκε από την έλλειψη συντηρήσεως και εργασιών στο τρίτο τμήμα του υπονόμου, η αγωγή πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 39 Περαιτέρω επισημαίνεται ότι η ενάγουσα ζητεί επίσης την αποκατάσταση των περιουσιακών ζημιών που υπέστη καθώς και των μη περιουσιακών ζημιών που υπέστη ή ενδεχομένως θα υποστεί, χωρίς να προσκομίζει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου μπορεί να εκτιμηθεί η φύση και η έκταση των ζημιών αυτών. Επομένως, η εν λόγω ζημία δεν πληροί την προϋπόθεση του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, όπως διευκρινίστηκε με την υπομνησθείσα στη σκέψη 28 ανωτέρω νομολογία.
- 40 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η αγωγή είναι παραδεκτή καθόσον σκοπεί την αποκατάσταση της προβαλλομένης ζημίας που προκλήθηκε στα διάφορα περιουσιακά στοιχεία που προσδιορίζονται συνοπτικώς στο δικόγραφο λόγω της προβαλλομένης ελλείψεως συντηρήσεως και εργασιών στο τρίτο τμήμα του υπονόμου.

Επί της ουσίας

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 41 Υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία, η στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας κατά την έννοια του άρθρου 188, δεύτερο εδάφιο, ΕΑ και η άσκηση του δικαιώματος αποκατάστασης της ζημίας που προκλήθηκε εξαρτώνται από τη συνδρομή συνόλου προϋποθέσεων που αναφέρονται στον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα κοινοτικά όργανα, στην ύπαρξη πραγματικής ζημίας καθώς και στην ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Μαρτίου 1990, C-308/87, Grifoni κατά ΕΚΑΕ, Συλλογή 1990, σ. I-1203, σκέψη 6, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 42 Συναφώς, μόνον οι πράξεις ή η συμπεριφορά που καταλογίζονται σε κοινοτικό θεσμικό όργανο μπορούν να προκαλέσουν τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης της Κοινότητας (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1985, 118/83, CMC κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2325, σκέψη 31, και της 23ης Μαρτίου 2004, C-234/02 P, Médiateur κατά Lamberts, Συλλογή 2004, σ. I-2803, σκέψη 59).
- 43 Κατά συνέπεια, όταν μία από τις προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούται, η αγωγή πρέπει να απορρίπτεται στο σύνολό της, χωρίς να χρειάζεται να εξετασθούν οι λοιπές προϋποθέσεις της εν λόγω ευθύνης (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Φεβρουαρίου 2002, T-170/00, Förde-Reederei κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-515, σκέψη 37, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 44 Ενόψει των στοιχείων αυτών, πρέπει να εξετασθούν τα επιχειρήματα των διαδίκων σχετικά με τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης της Κοινότητας.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 45 Η ενάγουσα προσάπτει στην Επιτροπή και/ή στο Κέντρο ότι παρέλειψε να πραγματοποιήσει τη συντήρηση και/ή τις απαραίτητες εργασίες στο τρίτο τμήμα του υπονόμου για να προληφθούν ή αποφευχθούν οι επαναλαμβανόμενες υπερχειλίσεις του εν λόγω υπονόμου, παρά τον προδήλως επικίνδυνο χαρακτήρα του, ο οποίος συνδέεται με την ανεπάρκειά του από απόψεως χωρητικότητας, την οποία η Επιτροπή γνώριζε μετά την υπερχείλιση του υπονόμου το 1992. Πράγματι, η αιτία της ζημίας της ενάγουσας έγκειται στο γεγονός ότι το τρίτο τμήμα του υπονόμου είχε ανεπαρκή χωρητικότητα για να απορροφήσει το σύνολο των υδάτων του δευτέρου τμήματος (βλ. σκέψη 12 ανωτέρω).
- 46 Το καταλογιστόν της συμπεριφοράς αυτής στην Επιτροπή και/ή στο Κέντρο προκύπτει από πολλά στοιχεία.
- 47 Καταρχάς, το τρίτο τμήμα του υπονόμου που βρίσκεται στο οικόπεδο επί του οποίου είχε κτιστεί το Κέντρο εξυπηρετεί αποκλειστικώς το Κέντρο και δεν έχουν πρόσβαση τρίτοι για τον λόγο ότι, δυνάμει του άρθρου 1 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ, το εν λόγω οικόπεδο είναι απαραβίαστο, απαλλάσσεται έρευνας και κατασχέσεως και είναι ελεύθερο κάθε άλλου καταναγκαστικού διοικητικού ή δικαστικού μέτρου.
- 48 Εξάλλου, είναι πασίγνωστο ότι η συντήρηση των εγκαταστάσεων διανομής και η αποκατάσταση των ζημιών στο τμήμα του υπονόμου που βρίσκεται στο οικόπεδο του Κέντρου βάρυνε πάντοτε το Κέντρο μέσω των υπαλλήλων του και των τεχνικών του και εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει το αντίθετο.
- 49 Τέλος, η ενάγουσα επικαλείται μια δήλωση του υπευθύνου του Ufficio tecnico comunale (δημοτική τεχνική υπηρεσία, στο εξής: UTC της Ispra), με ημερομηνία 16 Μαρτίου 1999, σύμφωνα με την οποία οι δημοτικές αρχές δεν είναι υπεύθυνες για τη συντήρηση και τη διατήρηση του τρίτου τμήματος του υπονόμου, διότι βρίσκεται στην ιδιοκτησία του Κέντρου.

- 50 Πρώτον, το μη σύννομον της προσαπτομένης συμπεριφοράς έγκειται στο ότι συνιστά παράβαση της υποχρέωσης που προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της αποφάσεως 96/282, σύμφωνα με την οποία ο γενικός διευθυντής του Κέντρου λαμβάνει, εξ ονόματος της Επιτροπής, όλα τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την ασφάλεια προσώπων και εγκαταστάσεων των οποίων έχει την ευθύνη. Παρά τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, η εν λόγω διάταξη τυγχάνει εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση, διότι οι εγκαταστάσεις εκκενώσεως των λυμάτων του Κέντρου συνδέονται με την τεθείσα υπό την αποκλειστική ευθύνη του υποδομή και, κατά συνέπεια, με την εκτέλεση του θεσμικού του ρόλου καθώς και τις δραστηριότητές του. Επί πλέον, η ευθύνη της Κοινότητας έχει ήδη στοιχειοθετηθεί λόγω της μη τηρήσεως των υποχρεώσεων που υπέχει από το άρθρο 10, παράγραφος 3, της αποφάσεως 71/57/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 13ης Ιανουαρίου 1971, περί αναδιοργανώσεως του κοινού κέντρου πυρηνικών ερευνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 128), το περιεχόμενο της οποίας είναι ανάλογο με το περιεχόμενο του άρθρου 9, παράγραφος 3, της αποφάσεως 96/282 (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Φεβρουαρίου 1994, C-308/87, Grifoni κατά ΕΚΑΧ, Συλλογή 1994, σ. I-341).
- 51 Δεύτερον, το μη σύννομον της επίδικης συμπεριφοράς προκύπτει από το γεγονός ότι αντιφάσκει με τη συμφωνία ΚΚΕρ που σκοπεύει, μεταξύ άλλων, στη διατήρηση και προστασία της δημόσιας ασφάλειας του πληθυσμού που ζει κοντά στις εγκαταστάσεις του Κέντρου.
- 52 Τρίτον, το μη σύννομον της προσαπτομένης συμπεριφοράς προκύπτει από τα άρθρα 2043 και 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα που τυγχάνουν εν προκειμένω εφαρμογής, διότι το άρθρο 188, δεύτερο εδάφιο, ΕΚΑΧ, παρά το γεγονός ότι παραπέμπει στις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, δεν αποκλείει τη δυνατότητα επικλήσεως της προσβολής συγκεκριμένων κανόνων του ιταλικού δικαίου (βλ., συναφώς, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesauro στην προαναφερθείσα στη σκέψη 41 ανωτέρω απόφαση της 27ης Μαρτίου 1990, Grifoni κατά ΕΚΑΧ, Συλλογή 1990, σ. I-1212, σημείο 17).
- 53 Επομένως, αφενός, το άρθρο 2043 του ιταλικού αστικού κώδικα θεσπίζει την αρχή *neminem laedere*, η οποία είναι κοινή στα δίκαια των κρατών μελών και τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω λόγω της προσβολής της γενικής αρχής σύνεσης και επιμέλειας εκ μέρους της Επιτροπής και/ή του Κέντρου.

- 54 Αφετέρου, η προσαπτόμενη συμπεριφορά στοιχειοθετεί την ευθύνη της Κοινότητας κατ' εφαρμογή του άρθρου 2051 του ιταλικού κώδικα που θεσπίζει ένα απλό τεκμήριο για το σφάλμα προσώπου που έχει την εποπτεία πράγματος. Ωστόσο, εν προκειμένω, το Κέντρο έχει την εποπτεία του τρίτου τμήματος του υπονόμου για τον λόγο ότι έχει συναφώς την αποκλειστική χρήση ως εξάρτημα του οικοπέδου, του οποίου είναι ιδιοκτήτης, και απολαύει καθεστώτος ασυλίας.
- 55 Η ενάγουσα προσθέτει ότι η νομολογία του Corte suprema di cassazione (ιταλικό ανώτατο δικαστήριο) επισημαίνει ότι το άρθρο 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα τυγχάνει εφαρμογής ως προς τη δημόσια αρχή για τα κρατικά περιουσιακά στοιχεία που δεν τίθενται στην άμεση και γενική χρήση του κοινωνικού συνόλου —όπως στην περίπτωση του υπονόμου εν προκειμένω— τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα, λόγω της περιορισμένης εδαφικής τους έκτασης, στην εξουσιοδοτημένη προς τούτο αρχή για επιτήρηση και πρόσφορο έλεγχο.
- 56 Πρώτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Κέντρο δεν έχει καμία ευθύνη επί του τρίτου τμήματος του υπονόμου και, κατά συνέπεια, η παράλειψη συντηρήσεως ή εργασιών στο εν λόγω τρίτο τμήμα δεν μπορεί να καταλογιστεί στην Επιτροπή ή στο Κέντρο.
- 57 Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 3 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ θεσπίζει ότι οι ιταλικές αρχές κάνουν χρήση, τη αιτήσει της Επιτροπής, των αντιστοίχων εξουσιών τους προκειμένου να διασφαλίζουν στο Κέντρο όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Το εν λόγω άρθρο διευκρινίζει ακόμη ότι η Επιτροπή λαμβάνει όλες τις απαραίτητες διατάξεις ώστε οι ειδικευμένοι εκπρόσωποι των οικείων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, προσηκόντως εξουσιοδοτημένοι από αυτήν, μπορούν να επιθεωρούν, επιδιορθώνουν και προβαίνουν σε συντήρηση των συναφών εγκαταστάσεων εντός του Κέντρου. Από το εν λόγω άρθρο συνάγεται ότι «εξαλείφεται η αλλοδαπότητα του οικοπέδου [επί του οποίου έχει ανοικοδομηθεί το] Κέντρο» ώστε οι εξουσιοδοτημένοι τεχνικοί μπορούν να προβούν στη συντήρηση και επιδιόρθωση των εγκαταστάσεων, παρέχοντας τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

- 58 Σύμφωνα με την Επιτροπή, το περιεχόμενο της δηλώσεως του υπευθύνου του UTC της Ispra που βεβαιώνει ότι οι δημοτικές αρχές δεν είναι υπεύθυνες για τη συντήρηση και για τη διαχείριση του υπονόμου που βρίσκεται στο οικόπεδο όπου έχει κτισθεί το Κέντρο δεν καθιστά «ανίσχυρες», ούτε καταργεί ή τροποποιεί τις εν λόγω διατάξεις της συμφωνίας ΚΚΕρ. Καταρχάς, η δήλωση αυτή υπερβαίνει τις εξουσίες του υπευθύνου του UTC της Ispra που δεν έχει εξουσιοδότηση να αποφαινεται επί της αστικής ευθύνης των δημοτικών αρχών, όπου ανήκει. Στη συνέχεια, η δήλωση αυτή αντιφάσκει προδήλως με το περιεχόμενο της από 7 Οκτωβρίου 1992 επιστολής, αναφερθείσας στη σκέψη 16 ανωτέρω, με την οποία διευκρινίζεται ότι η παρέμβαση της κοινότητας είναι ανεξάρτητη πρωτοβουλία των δημοτικών αρχών που αναλαμβάνουν όλη την ευθύνη. Τέλος, η δήλωση του υπευθύνου του UTC της Ispra δεν μπορεί να θεμελιώσει ευθύνη του Κέντρου για τη συντήρηση του υπονόμου.
- 59 Οι κρίσιμες διατάξεις της συμφωνίας ΚΚΕρ δεν μπορούν περαιτέρω να αμφισβητηθούν επειδή το ίδιο το Κέντρο έκρινε ορισμένες φορές πρόσφορο να προβεί σε ορισμένες εργασίες επί των εγκαταστάσεων, διότι οι παρεμβάσεις αυτές πραγματοποιούνταν πάντοτε τη αιτήσει της τοπικής αυτοδιοικήσεως. Όσον αφορά ειδικότερα τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν το 1990, στο τμήμα του υπονόμου που βρίσκεται στο οικόπεδο του Κέντρου το 1990 οι εν λόγω εργασίες πραγματοποιήθηκαν κατόπιν αιτήσεως των Ferrovie dello Stato και των δημοτικών αρχών της Ispra.
- 60 Δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλομένη παρανομία της παραλείψεως συντηρήσεως ή διεξαγωγής εργασιών στο τρίτο τμήμα, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το δικόγραφο απλώς προσάπτει την παράλειψη αυτή χωρίς να διευκρινίζει ούτε ποιες έπρεπε να είναι οι εργασίες και η συντήρηση, την έλλειψη των οποίων προβάλλει η ενάγουσα, ούτε, κατά συνέπεια, ποια είναι η φύση της μη σύννομης συμπεριφοράς της Κοινότητας.
- 61 Η Επιτροπή προσθέτει ότι δεν παραβιάστηκε καμία από τις διατάξεις που επικαλείται η ενάγουσα.

- 62 Καταρχάς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, αντίθετα προς την προταθείσα από την ενάγουσα ερμηνεία του άρθρου 9 της αποφάσεως 96/282, η υποχρέωση του διευθυντή του Κέντρου να λάβει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για να διασφαλίσει την ασφάλεια των προσώπων και των εγκαταστάσεων που βρίσκονται υπό την προβλεπόμενη στο άρθρο αυτό ευθύνη του πρέπει να περιορισθεί στις ίδιες δραστηριότητες του Κέντρου χάριν των οποίων η Κοινότητα συμβάλλει στην πραγματοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων έρευνας. Η διαχείριση και η συντήρηση των υπονόμων που βρίσκονται στο οικόπεδο του Κέντρου δεν αποτελούν μέρος των εν λόγω ιδίων δραστηριοτήτων. Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι από τις αποφάσεις Grifoni κατά ΕΚΑΧ, σκέψεις 41 και 50 ανωτέρω, προκύπτει ότι η ευθύνη της ΕΚΑΧ επιβεβαιώθηκε βάσει του άρθρου 10 της αποφάσεως 71/57, που ταυτίζεται με το άρθρο 9 της αποφάσεως 96/282.
- 63 Στη συνέχεια, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, ακόμη κι αν το άρθρο 16 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ της επιβάλλει την υποχρέωση να λάβει ιδιαίτερα μέτρα σε θέματα ασφάλειας και προστασίας της δημόσιας υγείας, η εν λόγω διάταξη σε συνδυασμό με το προοίμιο και τις άλλες διατάξεις της συμφωνίας ΚΚΕρ αφορά συγκεκριμένα τους κινδύνους πυρκαγιάς και τους κινδύνους που οφείλονται στις ιοντίζουσες ακτινοβολίες, πράγμα το οποίο δεν τίθεται εν προκειμένω.
- 64 Εξάλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εφόσον κανένα θεσμικό και κοινοτικό όργανο δεν υποχρεούται να μεριμνά για τον υπόνομο, η ευθύνη της Κοινότητας στοιχειοθετείται μόνο για τον λόγο ότι τα θεσμικά της όργανα ή οργανισμοί δεν τήρησαν τους πλέον στοιχειώδεις κανόνες συνήθους επιμέλειας. Συναφώς, το Πρωτοδικείο έχει ήδη κρίνει ότι η εξωσυμβατική ευθύνη κοινοτικού οργάνου δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί ελλείψει μη σύννομης συμπεριφοράς (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Νοεμβρίου 2000, T-213/97, Eurocoton κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2000, σ. II-3727).
- 65 Σύμφωνα με την Επιτροπή, δεν είναι πρόσφορη η επίκληση εκ μέρους της ενάγουσας των διατάξεων του ιταλικού αστικού δικαίου. Το άρθρο 188, δεύτερο εδάφιο, ΕΑ παραπέμπει μόνο στις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών και όχι στις ιδιαίτερες διατάξεις των διαφόρων εθνικών εννόμων τάξεων (προαναφερθείσα στη σκέψη 50 ανωτέρω απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1994, Grifoni κατά ΕΚΑΧ, σκέψη 8). Τα προβληθέντα από την ενάγουσα επιχειρήματα για να υποστηρίξει το αντίθετο δεν βρίσκουν κανένα έρεισμα στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesouro στην προαναφερθείσα στη σκέψη 52 ανωτέρω απόφαση της 27ης Μαρτίου 1990, Grifoni κατά ΕΚΑΧ. Εν πάση

περιπτώσει, η προαναφερθείσα απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1994, Grifoni κατά ΕΚΑΧ, και οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesaurο στην υπόθεση αυτή (Συλλογή 1994, σ. I-343), απέκλεισαν ρητώς ότι η προκληθείσα ζημία μπορεί να στοιχειοθετηθεί και αποκατασταθεί σύμφωνα μόνον με την ιταλική νομοθεσία σχετικά με την εξωσυμβατική ευθύνη.

- 66 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι ο κανόνας του άρθρου 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα, σύμφωνα με τον οποίον «καθένας είναι υπεύθυνος για τη ζημία που προκλήθηκε από τα πράγματα των οποίων έχει την επιμέλεια, εκτός αν αποδείξει ότι οφείλεται σε τυχαίο συμβάν», έγινε δεκτός στην κοινοτική νομοθεσία και νομολογία. Αντιθέτως, η διάταξη αυτή, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στοιχειοθέτησης της ευθύνης προσώπου που δεν είναι ο άμεσος υπεύθυνος της ζημίας, δεν συμβιβάζεται με τις προϋποθέσεις που απαιτούνται από τη νομολογία για τη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης των κοινοτικών οργάνων.
- 67 Εν πάση περιπτώσει, οι προβλεπόμενες στο άρθρο 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα προϋποθέσεις δεν πληρούνται εν προκειμένω. Αφενός, κανένα κοινοτικό όργανο δεν έχει την εποπτεία του υπονόμου και, κατά συνέπεια, η Κοινότητα δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη των ζημιών που προκαλούνται ενδεχομένως από τον εν λόγω υπόνομο. Αφετέρου, η ενάγουσα δεν αποδεικνύει καμία αιτιώδη συνάφεια μεταξύ του πράγματος, για το οποίο προβάλλεται ότι έχει την εποπτεία και της ζημίας. Πράγματι, δεν αποδείχθηκε ότι η πλημμύρα της εγκαταστάσεως της ενάγουσας προκλήθηκε πράγματι από την υπερχειλίση του συγκεκριμένου τμήματος του υπονόμου που βρίσκεται στο οικοπέδο του Κέντρου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 68 Εκ προοιμίου, πρέπει να εξετασθεί αν, σύμφωνα με την υπομνησθείσα στη σκέψη 42 ανωτέρω νομολογία, η προσαπτομένη συμπεριφορά, δηλαδή η παράλειψη εργασιών και/ή συντηρήσεως στο τρίτο τμήμα του υπονόμου, καταλογίζεται σε κοινοτικό όργανο ή οργάνισμό.

- 69 Συναφώς, επισημαίνεται, πρώτον, ότι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η ενάγουσα (βλ. σκέψη 47 ανωτέρω), ουδόλως προκύπτει από τη συμφωνία ΚΚΕρ ότι η Κοινότητα είναι υπεύθυνη για το τρίτο τμήμα του υπονόμου.
- 70 Καταρχάς, δεν είναι βάσιμο το επιχείρημα ότι η εποπτεία για το τρίτο τμήμα του υπονόμου εμπίπτει στην ευθύνη της Κοινότητας για τον λόγο ότι από τη συμφωνία ΚΚΕρ προκύπτει ότι κανένας τρίτος δεν μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτό.
- 71 Ασφαλώς, όπως επισημαίνει η ενάγουσα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ, το Κέντρο και το οικόπεδο επί του οποίου έχει ανεγερθεί είναι απαραβίαστα, απαλλάσσονται έρευνας, επιτάξεως, κατασχέσεως ή απαλλοτριώσεως, και απολαύουν ασυλίας έναντι κάθε διοικητικού ή δικαστικού καταναγκαστικού μέτρου. Πάντως, από το άρθρο 3 του ίδιου αυτού παραρτήματος ΣΤ προκύπτει ότι, παρά το εν λόγω καθεστώς ασυλίας, η Επιτροπή πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους ειδικευμένους εκπροσώπους των οικείων υπηρεσιών δημόσιας ωφέλειας, προσηκόντως εξουσιοδοτημένους από αυτήν, να επιθεωρούν, να επιδιορθώνουν και να προβαίνουν στη συντήρηση των συναφών εγκαταστάσεων εντός του Κέντρου.
- 72 Ωστόσο, συνομολογείται μεταξύ των διαδίκων ότι η υπηρεσία συλλογής των λυμάτων που παρέχεται στο Κέντρο μέσω του επιδίκου υπονόμου είναι υπηρεσία δημόσιας ωφέλειας κατά την έννοια του άρθρου 3 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατόπιν γραπτού ερωτήματος του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή επιβεβαίωσε γραπτώς, χωρίς να αντικρουσθεί επ' αυτού από την ενάγουσα, ότι η κοινότητα της Ispra είναι η αρχή που είναι επιφορτισμένη με την παροχή της υπηρεσίας δημόσιας ωφέλειας συλλογής των λυμάτων του Κέντρου. Κατά συνέπεια, για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας πρέπει να θεωρηθεί ότι το καθήκον επιθεωρήσεως, επιδιορθώσεως και συντηρήσεως του τρίτου τμήματος του υπονόμου εναπόκειται στη δημοτική αρχή της Ispra, ειδικευμένοι εκπρόσωποι της οποίας, εξουσιοδοτημένοι από την Επιτροπή έχουν πρόσβαση στο τρίτο τμήμα του υπονόμου.

- 73 Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι καμία άλλη διάταξη της συμφωνίας ΚΚΕρ δεν μπορεί να θεμελιώσει το καταλογισμό της προσαπτομένης στην Κοινότητα συμπεριφοράς. Ασφαλώς, το άρθρο 1 της συμφωνίας ΚΚΕρ, το οποίο δεν επικαλέστηκε καν η ενάγουσα, προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι η Ιταλική Κυβέρνηση θέτει στη διάθεση της Κοινότητας το Κέντρο και το οικόπεδο επί του οποίου έχει κτισθεί έναντι ετησίου μισθώματος. Πάντως, η προβλεπόμενη στο άρθρο αυτό διάθεση δεν συνεπάγεται ότι μεταβιβάζεται στην Κοινότητα η ευθύνη για το τρίτο τμήμα του υπονόμου. Πράγματι, το εν λόγω άρθρο πρέπει να ληφθεί υπόψη σε συνδυασμό με τις άλλες διατάξεις της συμφωνίας ΚΚΕρ και, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 3 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας αυτής, από όπου προκύπτει, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 72 ανωτέρω, ότι η επιθεώρηση, η επιδιόρθωση και η συντήρηση του τρίτου τμήματος του υπονόμου εναπόκεινται στην αρχή που έχει επιφορτισθεί με την παροχή της υπηρεσίας συλλογής των λυμάτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 1 της συμφωνίας ΚΚΕρ δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως συνεπαγόμενο τη μεταβίβαση στην Κοινότητα της ευθύνης για το τρίτο τμήμα του υπονόμου.
- 74 Κατά συνέπεια, η συμφωνία ΚΚΕρ δεν παρέχει τη δυνατότητα θεμελιώσεως του καταλογισμού της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο Κέντρο ή σε κάθε άλλο κοινοτικό όργανο ή οργανισμό.
- 75 Δεύτερον, επισημαίνεται, ότι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει συνοπτικώς η ενάγουσα (βλ. σκέψη 47 ανωτέρω), ο καταλογισμός της προσαπτομένης συμπεριφοράς δεν μπορεί να προκύψει από το ότι το τρίτο τμήμα του υπονόμου έχει τεθεί στην αποκλειστική διάθεση του Κέντρου. Πράγματι, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 12 και 14 ανωτέρω, το σύνολο του υπονόμου, περιλαμβανομένου του τρίτου τμήματος, συλλέγει τόσο τα λύματα που προέρχονται από το έδαφος της κοινότητας της Ισραήλ όσο και τα λύματα που προέρχονται από το οικόπεδο όπου έχει ανεγερθεί το Κέντρο. Περαιτέρω, από τα στοιχεία που εκτέθηκαν στη σκέψη 72 ανωτέρω, προκύπτει ότι οι παρεμβάσεις στο τρίτο τμήμα του υπονόμου εναπόκεινται στις δημοτικές αρχές της Ισραήλ. Εφόσον το τρίτο τμήμα του υπονόμου δεν εξυπηρετεί αποκλειστικώς το Κέντρο, η προβαλλόμενη αποκλειστικότητα δεν μπορεί να θεμελιώσει τον καταλογισμό της προσαπτομένης στην Κοινότητα συμπεριφοράς.
- 76 Τρίτον, πρέπει να εξετασθεί αν, όπως υποστηρίζει κατ' ουσίαν η ενάγουσα, η φερομένη έλλειψη συντήρησης και/ή εργασιών επί του τρίτου τμήματος του υπονόμου καταλογίζεται στην Κοινότητα λόγω της γνωστής συμπεριφοράς των υπαλλήλων και τεχνικών του Κέντρου.

- 77 Συναφώς, επισημαίνεται ότι συνομολογείται ότι το Κέντρο προέβη το 1990 στην αντικατάσταση του ανοικτού αγωγού αποχετεύσεως με αγωγό αποχετεύσεως διαμέτρου 100 cm στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου.
- 78 Ωστόσο, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Κέντρο προέβη στις εν λόγω εργασίες τη αιτήσει των Ferrovie dello Stato ή των δημοτικών αρχών της Ispra. Πάντως, κληθείσα από το Πρωτοδικείο να προσκομίσει κάθε έγγραφο που μπορεί να αποδείξει την ύπαρξη των προβαλλομένων αιτήσεων, η Επιτροπή δεν προσκόμισε αποδείξεις για το υποστατόν των εν λόγω αιτήσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές, για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι το Κέντρο προέβη ίδια πρωτοβουλία στις εργασίες στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου.
- 79 Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής ανέφερε ότι οι υπηρεσίες του Κέντρου προέβαιναν στην επιθεώρηση του τρίτου τμήματος του υπονόμου και στη συντήρησή του, σε τακτά διαστήματα.
- 80 Οι εν λόγω παρεμβάσεις των τεχνικών υπηρεσιών του Κέντρου είναι απόρροια αυθόρμητης πρωτοβουλίας και δεν πληρούν καμία υποχρέωση των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών δυνάμει της συμφωνίας ΚΚΕρ. Πράγματι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 72 ανωτέρω, τα καθήκοντα επιθεωρήσεως, επιδιορθώσεως και συντηρήσεως του τρίτου τμήματος του υπονόμου εναπόκεινται, δυνάμει της συμφωνίας ΚΚΕρ, στην αρχή που είναι επιφορτισμένη με την παροχή στο Κέντρο της υπηρεσίας συλλογής των λυμάτων. Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι, προβαίνοντας στις εν λόγω παρεμβάσεις, το Κέντρο επιφορτίστηκε με τη διαχείριση αλλοτρίων υποθέσεων.
- 81 Εντούτοις, το γεγονός ότι οι τεχνικές υπηρεσίες του Κέντρου διαχειρίστηκαν αλλότρια υπόθεση παρεμβαίνοντας αυθορμητώς, ορισμένες φορές, στο τρίτο τμήμα του υπονόμου ουδόλως συνεπάγεται ότι κάθε παράλειψη εργασιών ή συντηρήσεως στο εν λόγω τμήμα του υπονόμου καταλογίζεται στο εξής στο Κέντρο και, ως εκ τούτου, στην Κοινότητα.

- 82 Τέτοιου είδους παρέμβαση έχει μόνον ως αποτέλεσμα ότι επιβάλλεται στο Κέντρο η ορθή εκτέλεση των πράξεων διαχείρισεως με τις οποίες είναι επιφορτισμένο. Επομένως, η διαχείριση με την οποία επιφορτίστηκε το Κέντρο εγκαθιστώντας το 1990 κλειστό αγωγό αποχετεύσεως στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου δεν εκτείνεται στην εκπλήρωση των εργασιών που είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί, το 2002, επαρκής ροή στο τρίτο τμήμα που υπονόμου, και τούτο τοσούτω μάλλον που, όπως επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση χωρίς να αντικρουσθεί επί του σημείου αυτού από την ενάγουσα, η Κοινότητα δεν έχει κανέναν έλεγχο επί της ποσότητας των λυμάτων που ρίπτονται στο εν λόγω τρίτο τμήμα.
- 83 Περαιτέρω, η διαχείριση με την οποία είναι επιφορτισμένο το Κέντρο προβαίνοντας αυθορμήτως στην εποπτεία και κανονική συντήρηση του τρίτου τμήματος καλύπτει μόνον τα πράγματι εκπληρωθέντα από το Κέντρο καθήκοντα και δεν επεκτείνεται στην προβαλλόμενη παράλειψη εποπτείας ή συντηρήσεως, αλλά εξακολουθεί να εμπίπτει στην ευθύνη της αρχής που είναι επιφορτισμένη με την παροχή στο Κέντρο της υπηρεσίας συλλογής των λυμάτων.
- 84 Εξάλλου, εν προκειμένω, δεν αποδείχθηκε ούτε καν προβλήθηκε ότι η προσαπτομένη συμπεριφορά, δηλαδή η παράλειψη εκτελέσεως εργασιών και/ή συντηρήσεως στο τρίτο τμήμα του υπονόμου, αποτελεί εσφαλμένη εκτέλεση των πράξεων διαχείρισεως με τις οποίες είναι επιφορτισμένο το Κέντρο.
- 85 Ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι, προβάλλοντας την ανεπαρκή χωρητικότητα του τρίτου τμήματος του υπονόμου, η ενάγουσα υποστηρίζει σιωπηρώς ότι οι πραγματοποιηθείσες το 1990 από το Κέντρο εργασίες αποτελούν εσφαλμένη διαχείριση αλλοτρίων υποθέσεων εκ μέρους του Κέντρου, παρ' όλ' αυτά μπορεί να θεωρηθεί ότι η εγκατάσταση κλειστού αγωγού αποχετεύσεως διαμέτρου 100 cm στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου δεν αποτελεί εσφαλμένη εφαρμογή της διαχείρισεως με την οποία έχει επιφορτισθεί το Κέντρο.
- 86 Πράγματι, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάμετρος του αγωγού αποχετεύσεως που τοποθέτησε το Κέντρο στο πρώτο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου

είναι αυστηρώς πανομοιότυπη με τη διάμετρο του προϋφισταμένου κλειστού αγωγού αποχετεύσεως που έχει τοποθετηθεί στο δεύτερο μέρος του τρίτου τμήματος του υπονόμου. Οι πραγματοποιηθείσες το 1990 από το Κέντρο εργασίες δεν επηρέασαν κατά συνέπεια τη χωρητικότητα του τρίτου τμήματος του υπονόμου. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προβαλλομένη ανεπαρκής χωρητικότητα του τρίτου τμήματος του υπονόμου δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να καταλογιστεί στο Κέντρο.

- 87 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο καταλογισμός της προσαπτόμενης στην Κοινότητα συμπεριφοράς δεν μπορεί να προκύψει από τις αυθόρμητες παρεμβάσεις των τεχνικών υπηρεσιών του Κέντρου.
- 88 Τέταρτον, πρέπει να εξετασθεί αν ο καταλογισμός της προσαπτόμενης στην Κοινότητα συμπεριφοράς προκύπτει από τη δήλωση του υπευθύνου του UTC της Ispra όπου ισχυρίζεται ότι οι δημοτικές αρχές όπου μετέχει, δεν ευθύνονται για το τρίτο τμήμα του υπονόμου.
- 89 Συναφώς, ανεξαρτήτως του αν ο υπεύθυνος της εν λόγω δημοτικής υπηρεσίας είναι αρμόδιος για να αποφανθεί ως προς την ευθύνη των αρχών όπου μετέχει, επισημαίνεται ότι η δήλωσή του αίρει την ευθύνη των δημοτικών αρχών ως προς το τρίτο τμήμα του υπονόμου για τον λόγο και μόνο ότι το εν λόγω τμήμα βρίσκεται στο οικόπεδο που ανήκει στην Κοινότητα. Ωστόσο, από το άρθρο 1 της συμφωνίας ΚΚΕρ προκύπτει ότι η Κοινότητα δεν είναι ιδιοκτήτρια των επιμάχων οικοπέδων. Πράγματι, η εν λόγω διάταξη προβλέπει μεταξύ άλλων ότι το Κέντρο και το συνεχόμενο με αυτό οικόπεδο έχουν τεθεί στη διάθεση της Κοινότητας από την Ιταλική Κυβέρνηση έναντι ετησίου μισθώματος. Περαιτέρω, η ενάγουσα δεν αποδεικνύει ούτε ισχυρίζεται ότι η δήλωση του υπευθύνου του UTC της Ispra τροποποίησε τη συμφωνία ΚΚΕρ. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εν λόγω δήλωση δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει ότι η προσαπτόμενη συμπεριφορά καταλογίζεται σε κοινοτικό όργανο ή οργανισμό.

- 90 Πέμπτον, πρέπει ακόμη να εξετασθεί αν η προσαπτομένη συμπεριφορά καταλογίζεται στην Κοινότητα λόγω των διατάξεων, την παράβαση των οποίων επικαλείται η ενάγουσα.
- 91 Συναφώς, επισημαίνεται, καταρχάς, ότι το άρθρο 9, παράγραφος 3, της αποφάσεως 96/282, η παράβαση του οποίου προβάλλεται, θεσπίζει απλώς ότι ο γενικός διευθυντής του Κέντρου υποχρεούται να λαμβάνει όλα τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την ασφάλεια προσώπων και εγκαταστάσεων των οποίων έχει την ευθύνη. Επομένως, η εν λόγω διάταξη δεν μπορεί, καθ' εαυτή, να θεμελιώσει το καταλογιστόν της προβαλλομένης παραλείψεως εκτελέσεως εργασιών και/ή συντηρήσεως στο τρίτο τμήμα του υπονόμου χωρίς να αποδεικνύεται ότι το επίμαχο τμήμα είναι εγκατάσταση ευρισκόμενη υπό την ευθύνη του γενικού διευθυντού του Κέντρου. Ωστόσο, η ενάγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι το τρίτο τμήμα του υπονόμου είναι εγκατάσταση εμπύπτουσα στην ευθύνη του διευθυντή του Κέντρου. Αντιθέτως, όπως τονίστηκε στη σκέψη 72 ανωτέρω, από το άρθρο 3 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ προκύπτει ότι η κοινότητα της Ispra είναι επιφορτισμένη με την παροχή της υπηρεσίας συλλογής λυμάτων στο Κέντρο, οπότε το τρίτο τμήμα του υπονόμου δεν μπορεί να εξομοιωθεί με εγκατάσταση εμπύπτουσα στην ευθύνη του Κέντρου. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 9, παράγραφος 3, της αποφάσεως 96/282 δεν μπορεί να θεμελιώσει το καταλογιστόν της προσαπτομένης συμπεριφοράς στην Κοινότητα.
- 92 Στη συνέχεια, η ενάγουσα προβάλλει την παράβαση της συμφωνίας ΚΚΕρ η οποία προβλέπει, σύμφωνα με την ενάγουσα, ότι το Κέντρο πρέπει να διαφυλάσσει και προστατεύει τη δημόσια ασφάλεια. Όπως ορθώς ισχυρίζεται η Επιτροπή, το άρθρο 16, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ είναι η μόνη διάταξη της εν λόγω συμφωνίας που αφορά την ασφάλεια και την προστασία της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, σε θέματα ασφάλειας και προστασίας της δημόσιας υγείας, η διάταξη αυτή είναι λυσιτελής μόνον όσον αφορά την πρόληψη των πυρκαγιών και τους κινδύνους που απορρέουν από τις ιοντίζουσες ακτινοβολίες. Πάντως, εν προκειμένω, η ενάγουσα δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα βάσει του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι η προσαπτομένη συμπεριφορά αφορά την πρόληψη των πυρκαγιών ή των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες. Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται ότι το καταλογιστόν της προσαπτομένης συμπεριφοράς στην Κοινότητα δεν μπορεί να προκύπτει από την υποχρέωση του Κέντρου να μεριμνά για την προστασία της ασφάλειας και της δημόσιας υγείας, όπως θεσπίζεται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ.

- 93 Τέλος, η ενάγουσα προβάλλει ότι η προσαπτομένη συμπεριφορά στοιχειοθετεί την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας λόγω των διατάξεων που προβλέπονται στα άρθρα 2043 και 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα.
- 94 Όσον αφορά το άρθρο 2043 του ιταλικού αστικού κώδικα, ακόμα κι αν γίνει δεκτό, όπως δέχεται η ενάγουσα, ότι η εν λόγω διάταξη θεσπίζει την αρχή *neminem laedere*, ότι η αρχή αυτή είναι κοινή στα δίκαια των κρατών μελών και τυγχάνει εφαρμογής, εν προκειμένω, λόγω της προσβολής εκ μέρους της Επιτροπής και/ή του Κέντρου της γενικής αρχής σύνεσης και επιμελείας, επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι η ενάγουσα δεν προβάλλει κανέναν λόγο για τον οποίο η Επιτροπή και/ή το Κέντρο υποχρεούνται να επιδεικνύουν σύνεση και επιμέλεια όσον αφορά το τρίτο τμήμα του υπονόμου. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η επικληθείσα διάταξη δεν παρέχει, καθ' εαυτή, τη δυνατότητα καταλογισμού στην Κοινότητα της προσαπτομένης συμπεριφοράς.
- 95 Όσον αφορά το άρθρο 2051 του ιταλικού αστικού κώδικα, ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι η εν λόγω διάταξη του ιταλικού δικαίου αποτελεί κοινή αρχή στα δίκαια των κρατών μελών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η ενάγουσα δεν αποδεικνύει ότι η εποπτεία του τρίτου τμήματος του υπονόμου εναπόκειται σε κοινοτικό όργανο ή οργανισμό. Πράγματι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η ενάγουσα, η εποπτεία του υπονόμου εκ μέρους κοινοτικού οργάνου ή οργανισμού δεν προκύπτει από την ιδιοκτησία του οικοπέδου επί του οποίου έχει ανοικοδομηθεί το Κέντρο διότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 89 ανωτέρω, κανένα κοινοτικό όργανο ή οργανισμός δεν είναι ιδιοκτήτης του εν λόγω οικοπέδου. Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι το τρίτο τμήμα του υπονόμου είναι παράρτημα του οικοπέδου επί του οποίου βρίσκεται, ουδόλως προκύπτει εξ αυτού ότι ανήκει στην Κοινότητα. Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 96 Πρέπει επίσης να απορριφθεί το επιχείρημα ότι η εποπτεία του τρίτου τμήματος του υπονόμου εναπόκειται στην Επιτροπή ή το Κέντρο για τον λόγο ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ, οι τρίτοι δεν έχουν πρόσβαση στο τμήμα αυτό. Πράγματι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 71 ανωτέρω, η Επιτροπή υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 3 του παραρτήματος ΣΤ της συμφωνίας ΚΚΕρ, να άρει την προβλεπόμενη στο άρθρο 1 του παραρτήματος ΣΤ

της συμφωνίας ΚΚΕρ ασυλία ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις υπηρεσίες δημόσιας ωφέλειας να επιθεωρήσουν, επιδιορθώσουν και προβούν στη συντήρηση των συναφών εγκαταστάσεων εντός του Κέντρου. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί επωφελώς να γίνει επίκληση της προβαλλομένης ασυλίας του ακινήτου επί του οποίου είναι εγκατεστημένο το Κέντρο για να αποδειχθεί ότι η Επιτροπή και/ή το Κέντρο έχουν την εποπτεία του τρίτου τμήματος του υπονόμου.

- 97 Η εποπτεία του τρίτου τμήματος του υπονόμου δεν μπορεί περαιτέρω να εμπίπτει στην Επιτροπή και/ή στο Κέντρο για τον λόγο ότι το τμήμα αυτό τίθεται στην αποκλειστική διάθεση του Κέντρου. Πράγματι, πέραν του στοιχείου που παρατέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 75 ανωτέρω, από τη στιγμή που ο υπόνομος, περιλαμβανομένου του τρίτου τμήματος, δέχεται τα λύματα που προέρχονται από το έδαφος της κοινότητας της Ισραηλ και του Κέντρου, το τρίτο τμήμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται στην αποκλειστική διάθεση της Επιτροπής και/ή του Κέντρου.
- 98 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προβαλλομένη έλλειψη συντηρήσεως και/ή εκτελέσεως εργασιών στο τρίτο τμήμα του υπονόμου δεν καταλογίζεται σε κοινοτικό όργανο ή οργανισμό. Υπό τις συνθήκες αυτές, και καθόσον η αγωγή είναι παραδεκτή, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη, χωρίς να χρειάζεται να εξετασθεί αν πληρούνται εν προκειμένω οι λοιπές προϋποθέσεις στοιχειοθετήσεως της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας.

Επί των αιτήσεων διεξαγωγής αποδείξεων

- 99 Η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να προβεί στη διεξαγωγή αποδείξεων για να αποδειχθούν οι ισχυρισμοί που προβάλλει. Ειδικότερα, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι πρέπει να ληφθούν πληροφορίες από τον διευθυντή και τους υπαλλήλους του Κέντρου καθώς και από τις ιταλικές αρχές που παρενέβησαν επί τόπου κατά την υπερχειλίση. Η ενάγουσα υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνει δεκτή η απόδειξη με μάρτυρες και, κατά συνέπεια, επιφυλάσσεται του δικαιώματος να αναφέρει μεταγενέστερα τα ονόματα των προς εξέταση μαρτύρων. Τέλος, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι, για να αποδειχθούν τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά, περιλαμβανομένων των ζημιών που φέρεται ότι υπέστη ή ενδεχομένως θα υποστεί, πρέπει να διεξαχθεί αυτοψία και/ή πραγματογνωμοσύνη.

- 100 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η ενάγουσα δεν προσδιορίζει ούτε τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που πρόκειται να αποδείξουν τα εν λόγω μέτρα ούτε σε τι μπορούν να χρησιμεύσουν τα εν λόγω μέτρα προκειμένου να αποδειχθεί το καταλογιστόν της προσαπτομένης σε κοινοτικό όργανο ή οργανισμό συμπεριφοράς. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθούν οι αιτήσεις διεξαγωγής αποδείξεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 101 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 102 Δεδομένου ότι η ενάγουσα ηττήθηκε, πρέπει αυτή να καταδικαστεί στα δικά της δικαστικά έξοδα καθώς και σ' αυτά στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, σύμφωνα με τα αιτήματα της τελευταίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αγωγή ως απαράδεκτη καθόσον αφορά αίτηση αποκατάστασης των αορίστων περιουσιακών ζημιών που ενδεχομένως επέλθουν και των αορίστων μη περιουσιακών ζημιών, που έχουν επέλθει ή ενδεχομένως επέλθουν.

- 2) Απορρίπτει την αγωγή ως αβάσιμη κατά τα λοιπά.
- 3) Απορρίπτει τις αιτήσεις διεξαγωγής αποδείξεων.
- 4) Καταδικάζει την ενάγουσα στα δικαστικά της έξοδα και στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.

Pirrung

Meij

Pelikánová

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Νοεμβρίου 2005.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

E. Coulon

J. Pirrung